

12 сәуір – ұлы ғалым Қаныш Сәтбаевтың туған күні

Қазақтың Қанышы

немесе бір суреттен өрбіген сөз

Халқымыздың асыл перзенті, атақты геолог, академик, Қазақстанның ғылым ордасының тұңғыш президенті Қаныш Имантайұлы СӘТБАЕВТЫҢ туған күні көктемнің шуақты айымен бірге келіп жетеді. Атамның осы туған күні қарсаңында мен де бір ой толғағанды жөн көрдім...

Оған осы мақаламен қоса берілген сурет себепкер болып отыр. Бұл суретті Қаражал қаласына қарасты Жәйрем кентінде тұратын інім Түсіп Шәмшіұлы жіберіпті. Суреттің тарихы – тым тереңде. Шешем марқұм көзі тірісінде «Өкелерің Қаныш аталарыңмен араласып тұрушы еді. Қаныш Қарсақбайда тұрғанда да, Алматыда тұрғанда да іздеп баратын. Сондай бір барыс-келісте Қабіболла қайнағаға Қанекең «Ағам Қабекеңе естелік інісі Қаныштан» деп жазып суретін берген екен. Қағаз сурет жырым-жырым бола бастаған соң оны мынадай етіп ағашқа үлкейтіп қойғанбыз» деп отырушы еді жарықтық.

→ 6-бетте

Любимые цветы – розы

Амангул НУРМАНОВА трудится в Жайремском горно-обогатительном комбинате. В коллективе ценят и уважают отзывчивую женщину. Если у кого-то беда, возникли проблемы, она не пройдет мимо, обязательно протянет руку помощи. Работает Амангул Нурманова приемосдатчиком грузов и багажа в железнодорожном цехе АО «ЖТОК».

– В 14 лет я приехала в Жайрем, – рассказывает Амангул о себе. – И теперь считаю практически коренной жительницей поселка. В 18 лет устроилась работать няней в детский сад. Заочно получила в Караганде образование и профессию менеджера по продажам. Вышла замуж, была в декретном отпуске. Работала в маркшейдерском отделе, трудилась на обогатительной фабрике, была дозировщиком реагентов, в этом году вернулась в железнодорожный цех. В общем, четверть века отработала на комбинате и 10 лет в цеховом комитете, за что получила золотую медаль (нагрудный знак отличия локального профсоюза).

– **Каких качеств от Вас требует работа в железнодорожном цехе?**

– Мы принимаем грузы, поэтому важны внимательность и ответственность. Нельзя пропустить повреждения или недостачу, ответственность за это лежит на нас.

– **Это женская работа?**

– Конечно, никакого запрета на работу мужчин здесь нет, но трудоустраиваются сюда в основном женщины.

Десять лет назад Амангул Нурмановой пришлось учиться жить без мужа. Он погиб в аварии, на иждивении у нее остались три дочери. И она сумела вырастить их, поднять на ноги, дать образование. Старшая – Алина – окончила школу с золотой медалью, а университет – с красным дипломом. Вышла замуж, работает по

специальности в столице республики. Средняя – Аида – получила высшее образование и тоже работает в Нур-Султане. Младшая – Улжан – живет с Амангул в Жайреме, учится в восьмом классе.

– **Непросто быть мамой троих дочек?**

– Трудности, конечно, бывают, особенно тяжело пришлось в самом начале, когда осталась без опоры, но потом привыкла.

– **Значит, Вы сильная женщина?**

– Получается, что да, сильная.

– **Кроме работы и семьи, что еще приносит Вам удовольствие в жизни?**

– Я занимаюсь выпечкой. Это мое большое увлечение, которое еще и дополнительный доход приносит. На выходных пеку самсу, блинчики, пиццу, беляши, пирожки и у меня это покупают. Весь Жайрем знает мою выпечку и любит! Люди ждут мою стряпню, звонят, если не находят на прилавках. А когда покупают, то благодарят, потому что очень вкусно. Я же профессиональный повар. Когда-то в столовой работала. У меня был хороший наставник.

Андрей КРАТЕНКО.

Шырайлан, Жезқазған!

Туған жер әркімге де ыстық әрі жаныңа жақын болады ғой. Сондықтан да, Мемлекет басшысының ұйғарымына сәйкес, бұрынғы Жезқазған облысының қасиетті «Ұлытау» атауымен қайта құрылатынын естігенде қуанышым қойныма симай, қолыма қалам алдым. Кезінде Жезқазған облысының таратылуы қалай күтпеген жерден болса, қайта құрылуы да мен үшін аяқ астынан шешілгендей болды.

животноводство) әсіресе, жылқы, қой шаруашылықтарын өркендетудің арқасында одақ деңгейінде өте сапалы, өзіндік құндары мейлінше төмен мал өнімдері өндірілді. Содан да, бүгінде халық арасында «Жезқазған өңірінің мал өнімдері дәмді, нәрлі болып келеді» деген сөз жиі айтылады. Еліміз бойынша жоғары бағаланып жүрген аса құнды, асыл тұқымды мал өсіретін шаруашылықтары да облыстың Ұлытау, Жезді, Жаңаарқа, Шет аудандарында қалыптасты.

Иә, енді бұл өңір қайта түлейтіндей болып отыр, яғни, мәселе бұған дейін біршама ескерусіз, шеттеп қалған өңір мүмкіндіктерін қайта

Тәубе, өткенімізді қанша ғайбаттасақ та, бүгінгі күні оның тиімді жақтарын мойындап, соларға қайта оралып келе жатқандаймыз...

Қазақ металлургиясының қарашаңырағы атанған, ұлтымыздың бірегей ғалымы Қаныш Сәтбаев еңбек жолын бастаған Қарсақбай кентіндегі орта мектепті бітірдім. Бір жыл еңбек етіп, Алматыдан жоғарғы оқу орнын тәмамдап, елге келген кезімде Жезқазған облысы құрылған еді. Облыстық ауыл шаруашылығы басқармасында қатардағы маманнан бастап, екі облыстық ауыл шаруашылығы құрылымдарын басқардым. Содан Жезқазған облысының Қарағанды облысына қосылуы кезеңінде екі ауданнан (Ақалдыр, Шет) біріктірілген Шет ауданына қоныс аударып, қызмет атқардым. Демек, бұл аймақтың облыс болғандағы және бұл мәртебеден айырылған кезеңдеріндегі жайттардан біршама хабардармын.

Жезқазған облысы құрылғаннан тарағанға дейінгі аралықта облыстың бірінші басшылары Константин Лосев, Қамза Жұмабеков, Николай Давыдов, Евгений Ежиков-Бабаханов, Альберт Саламатин, Шәріпбек Шардарбеков, Қажымұрат Нағыманов, Ерлан Смайылов болды. Бұл орайда, әсіресе, облыстың құрылуынан бастап басшылық, ұйымдастырушылық қабілеттерімен ерекшеленген облыстық партия комитетінің бірінші хатшысы Константин Семенович Лосевтің, облыстық атқару комитетінің төрағасы Қамза Бижанұлы Жұмабековтің, нарыққа өтпелі кезеңде еңбек еткен облыс әкімі Қажымұрат Ыбырайұлы Нағымановтың есімдерін мақтанышпен атағым келеді.

Облыс аумағында одақтық дәрежедегі Қ.И. Сәтбаев атындағы Жезқазған кен-металлургия, Ақшатау кен-байыту, Балқаш кен-металлургия, Жәйрем кен-байыту комбинаттары, Жезді марганец, Атасу темір кені орындары толық қуатында жұмыс атқарды.

Ауыл шаруашылығы саласында 61 мемлекеттік шаруашылық құрылымдары (совхоздар), үш құс фабрикасы азық-түлік өнімдерін өндірумен айналысты. Мал саны, орта есеппен: қой – 1200 мың, ірі қара – 110 мың, жылқы – 45,0 мың, құс – 900,0 мың, шошқа – 1,0 мың бас болды. Мысалы, сол кезде Жезді ауданының бір ғана Байқоңыр совхозында қой саны 100,0 мың бас болды. Бүгінде бұл өңірдегі жалпы қой саны бұған жетер ме екен?! Негізінен, бұрынғы Жезқазған облысы аумағында шалғай жайылымдық, (отгонное

жандандыруда болса керек. Жезқазғанда облыс әкімдігінің ғимаратынан бастап, бұрын облыстық мекемелер қоныстанған ғимараттардың көбісі азды-көпті іс-шаралардан кейін қайыра сол мақсатта пайдалануға жарамды болуы тиіс. Өндіріс орындары да өздеріне тән ерекшеліктеріне байланысты қызметтерін атқара береді.

Басты мәселе аймақтың ауыл шаруашылығы саласына айрықша мән беріп, өркендетуде сияқты. Жасыратыны жоқ, бұл аймақтың ауыл шаруашылығы өндірісі кезінде «көш басында боламыз» деген асығыстықтан ауыл реформасында, жекешелендіру кезінде орын алған көптеген кемістіктердің зардабын күні бүгінге дейін шегін отыр.

Енді не істеу керек? Жоғарыда айтылғандай, шалғай орналасқан жайылымдық мал шаруашылығын дамыту басты қажеттілік деп есептеймін. Әрине, бұл жерде бүгінгі шағын, орта шаруашылық құрылымдарымен бұл маңызды іс-шараны толықтай игеру мүмкін емес, оны отыз жылдық тәжірибе де дәлелдеп отыр. Демек, менің көптен бері айтып жүргенімдей, бос жатқан шалғай жайылымдықтарда мемлекеттік бола ма, мемлекеттік-жеке-меншіктік әріптестік негізінде ме, әйтеуір, ірі шаруашылық құрылымдарын ұйымдастыру қажет. Оның тиімділігі көп күттірмесі күмәнсіз. Міне, осыны Ұлытау облысының болашақ басшылары ескерсе екен деймін.

Енді бір күрделі мәселе жаңадан құрылатын облыстың шекарасын анықтауда болатын сияқты. Ол да түсіністікпен шешіледі деген ойдамын.

Қуанышымның айғағы ретінде өзімнің еңбек жолым, қызметтес болған асыл азаматтар, өмірден түйгендерім мен түбегейлі тұжырымдарым туралы баяндайтын, бүгінде баспаға тапсырылған «Көз көргендер» атты кітабымды бұрынғы Жезқазған облысының Ұлытау облысы болып қайта құрылуына арнаймын.

Кәкімжан САРХАНОВ,
Қазақ ауыл шаруашылығы академиясының академигі,
ауыл шаруашылығы ғылымдарының докторы.

НҮР-СҰЛТАН қаласы.